

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Kırşehir’de Tarihi Türkmen Mezarlıkları*

Hikmet KARAASLAN, Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, e-posta: hkmt.krsln@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3149-5427>

Prof. Dr. Sultan Murat TOPÇU, Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Kayseri, e-posta: stopcu@erciyes.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6832-6531>

Öz

Türkmen mezarlıkları, Türkmen topluluklarının mezarlarına dikmiş oldukları tamgalı veya süslemesiz doğal haliyle yerleştirilen mezar taşlarının bulunduğu alanlardır. Kırşehir tarih boyunca Türkistan’ dan Anadolu’ ya göç yoluyla gelen Türkmen topluluklarına ev sahipliği yapmış şehirlerden biridir. Türkmen toplulukları Kırşehir’e geldikleri zaman kendi yaşam alanlarını oluşturarak köyler kurmuşlardır. Türkistan’dan gelirken yanlarında taşınır kültür varlıkları ile gelenek ve göreneklerini taşımışlar ve yerleştikleri yerlere de bunları yansıtmışlardır. Yerleştikleri köylerin isimlerine de kendi oymak, boy, aşiret ve cemaat isimlerini vermişlerdir. Aynı şekilde Kırşehir ve çevresine yerleşen Türkmenler beraberlerinde ölü gömme ve mezar geleneklerini de getirerek bölgede oluşturulmuş olan mezarlık alanlarında bu gelenekleri yansıtmışlardır. Mezarlarda mezar taşlarını doğal haliyle olduğu gibi diktikleri ve sade bıraktıkları gibi bazı bölgelerde de boy tamgalarını da taşlara kazımışlardır. Kırşehir çevresinde boy tamgalı dikili Türkmen mezar taşlarına rastlanmamıştır. Kırşehir yöresinde çalışma sırasında elde edilen veriler doğrultusunda Kırşehir ili Kaman ilçesi Çağırkan Köyü Mezarlığı’nda, Kırşehir ili Akpınar ilçesi Merkez Mezarlığı’nda, Kırşehir ili Kaman ilçesi Savcılıklı Köyü Mezarlığı’nda, Kırşehir ili Mucur ilçesi Asmakaradam Köyü Mezarlığı’nda Türkmen mezarlıkları ve Türkmen Mezar Taşları tespit edilmiştir. Mezar taşları günümüzde ya boş bir arazide ya da yerleşim yeri çevresinde bulunmakta ve etrafı bir duvar veya tel örgüyle çevrilmiş vaziyettedir.

* Bu makale; Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde hazırlanmakta olan “Kırşehir Tarihi Mezarlıkları ve Mezar Taşları” adlı doktora, tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir, Türkmen, Mezar Taşı, Mezarlık.

Makale Gönderme Tarihi: 22.11.2025

Makale Kabul Tarihi: 06.01.2026

Önerilen Atıf:

Karaaslan, H. ve Topçu, S. M. (2026). Kırşehir’de Tarihi Türkmen Mezarlıkları, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1): 35-51.

Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences

2026, 9(1): 35-51. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2026.1619>

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

RESEARCH PAPER

Historical Turkmen Cemeteries in Kırşehir

Hikmet KARAASLAN, Ph.D. Student, Erciyes University, Institute of Social Sciences, Kayseri, e-mail: hkmt.krsln@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3149-5427>

Prof. Dr. Sultan Murat TOPÇU, Erciyes University, Faculty of Literature, Kayseri, e-mail: stopcu@erciyes.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6832-6531>

Abstract

Turkmen cemeteries are areas where tombstones, whether naturally decorated or not, are erected on the graves of Turkmen communities. Kırşehir is one of the cities that has historically hosted Turkmen communities migrating from Turkestan to Anatolia. When Turkmen communities arrived in Kırşehir, they established villages, establishing their own living spaces. They brought with them movable cultural heritage, traditions, and customs from Turkestan, and these were reflected in the places they settled. They also named the villages they settled after their own tribes, clans, tribes, and communities. Similarly, the Turkmen who settled in Kırşehir and its surrounding areas brought with them their burial and burial customs and reflected these customs in the cemeteries established in the region. They erected the tombstones as they were, leaving them plain, and in some areas, they also carved the tribal tombstones into the stones. No Turkmen tombstones with tribal tombstones have been found in the Kırşehir area. Based on data obtained during research in the Kırşehir region, Turkmen cemeteries and Turkmen gravestones were identified in the Çağırkan Village Cemetery in the Kaman district of Kırşehir province, the Central Cemetery in the Akpınar district of Kırşehir province, the Savcılıkışla Village Cemetery in the Kaman district of Kırşehir province, and the Asmakaradam Village Cemetery in the Mucur district of Kırşehir province. Today, the gravestones are located either in vacant lots or around settlements, surrounded by walls or wire fences.

Keywords: Kırşehir, Turkmen, Gravestone, Cemetery.

Received: 22.11.2025

Accepted: 06.01.2026

Suggested Citation:

Karaaslan, H. and Topçu, S. M. (2026). Historical Turkmen Cemeteries in Kırşehir, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 9(1): 35-51.

GİRİŞ

Kırşehir, tarih boyunca Luviler, Hattiler, Galatlar, Hititler, Frigler, Tabal Krallığı, Lidyalılar, Medler, Persler, Makedonyalılar, Kapadokya Krallığı, Pontus Krallığı, Romalılar, Sasaniler, Selçuklular, Beylikler ve Osmanlılar gibi çeşitli devletlere ve toplumlara ev sahipliği yapmıştır (Şahin, 2007: 8). Türkmenler, ilk olarak Anadolu'ya Selçuklu Devleti kurulmadan önce gelmişlerdir. İkinci defa Anadolu'ya gelişleri Selçuklu Devleti'nin kuruluşunun akabinde olmuştur (Şahin, 2007: 15). Anadolu'ya gelen Türkmenler çeşitli oymak ve aşiretlere bölündüler ve çeşitli bölgelerde varlıklarını sürdürdüler. Bazen boy adlarıyla bazen de beslemiş oldukları hayvan adlarıyla anıldılar. Yaşadıkları yerlere kendilerince Türkçe terimler kazandırdılar. Denizler, ırmaklar, dağlar, ovalar Türkçe adlarıyla coğrafyada yerlerini aldılar (Şahin, 2007: 16). Kırşehir dolaylarına 24 Oğuz Boyundan Karkın, Kınık, Kayı, Bayat, Çepni, Yazır, Bayındır, Kızık, Avşar, Dodurga, Beğdili, Çavuldur, Salur, Buğduz (Büğüz) boyları gelmiştir (Şahin, 2007: 19). Bu boylara bağlı olarak toplam 450 dolayında Türkmen Aşireti gelip Kırşehir'de yurt tutmuştur. Türkmenlerle birlikte Kırşehir'de günümüzde de önemli bir değere sahip Aşık Paşa, Ahi Evran, Gülşehri, Hacı Bektaş Veli, Kaya Şeyhi ve Süleyman Türkmani gibi Türkmen büyükleri gelmişler ve yerleşmişler mezarları da Kırşehir 'de medfundur. Kırşehir'in müzik kenti olmasında büyük öneme sahip Abdallar da Türkmen toplulukları içerisinde. Muharrem Ertaş, Neşet Ertaş, Çekiç Ali gibi büyük müzik üstatlarının da Türkmen kültürünün dile getirilmesinde büyük katkıları olmuştur.

Mezarlık, Arapça ziyaret kelimesinden türeyen "ziyaret mekanı" anlamındaki mezar kelimesinden Türkçe ekle türetilerek elde edilmiş bir yer adıdır. Arapça'da "ölünün gömüldüğü alan" anlamındaki kabir ve metfene karşılık gelen Farsça ile Türkçe'de daha yaygın görülen mezar kelimesinin kullanımında kabirlere gidilmekle ilgili olarak Kur'an-ı Kerim (et-Tekâsür 102/2) ve hadislerde "ziyaret" kelimesinin geçmesinin de etkisi görülmektedir. Mezarlığın karşılığı olarak Arapça'da makber veya makbere (kabirlerin bulunduğu alan), cebban veya cebbane (sahra), Farsça'da mezarat, kabristan ve guristan olarak kullanılmaktadır. Önemli kişilerin mezarlarına veya mezarlarının bulunduğu alanlara ravza, meşhed, kubbe, türbe ve kümbet; cami, tekke, türbe gibi yapıların yanında bulunan küçük mezarlık alanlarına Türkçe'de hazire (etrafı çalı, çit veya taştan duvarla çevrili yer) ve daha çok tekke ve zaviye hazirelerine vadi-i hamušan (sessizler vadisi) olarak adlandırılmıştır. Eski Türkçe'de kabire "sın" (Anadolu lehçesinde sin) ve mezarlık alanına da "sınlağ" (Anadolu lehçesinde sinle) denildiği kayıtlarda geçmektedir (Bozkurt, 2004: 519). Cenaze defnedildikten sonra mezarın baş tarafına bir mezar taşı (Seng-i mezar) dikilir. Yunus Emre'nin dilinde bunun adı "hece taşı" dır. Mezar taşının hece taşı olarak ifade edilmesi Arap Alfabesinde ilk harfin elif olması, elifin de mezar taşına benzemesindendir. Elif ise vahdetin sembolüdür (Şener, 1999: 387).

İslam'ın ilk dönemlerinde süslü ve gösterişli mezar yapımı geleneğinin bulunmamasına rağmen Hulafa-i Raşidin'den sonra Emevi ve Abbasi Dönemlerinde muhteşem mezar ve türbeler yapılmaya başlanmıştır (Cilacı, 1998: 345).

Türk kültür tarihine büyük katkılar sunan ve Türkistan'ın çeşitli bölgelerinde bozkır alanlarda büyük mezarlıklar oluşturan kurganların (mezar üzerine toprak yığılarak yapılan küçük tepe, tümölüs) üstüne taş dikmek bir geleneğin yansımalarıydı. Bu mezar taşlarının bir kısmında kitabeler ve tamgalar bulunuyordu. Orhon Yazıtları'nın aslında Tonyukuk, Kültigin ve Bilge Kağan için dikilmiş anıt mezarların taşları olduğu sanılmaktadır. Çin kaynaklarında Türkler 'in mezar üzerine bir bina (bark) yaptıkları, duvarlarına ölünün şahsını ve hayatta iken katıldığı savaşları anlatan sahneler resmettikleri ve onun kimliği hakkında bilgilerin yer aldığı yazılı işaretler diktikleri belirtilmektedir. Mezarın üstüne çadır kurulması ve ölünün hayatta iken öldürdüğü kişi sayısı kadar balbal dikilmesi gelenektir. Türkler 'in İslâmiyet'i kabulünden sonra

çadırlar kümbet, balballar ise abidevi mezar taşları şeklinde kendini göstermiştir (Bozkurt, 2004: 519).

Türkmenler, Türkistan'dan Anadolu'ya gelirken gelenek ve göreneklerinin yanı sıra Türkistan'da uygulamış oldukları mezar taşı geleneğini Anadolu'ya taşımışlardır. Kendi mezarlarının olduğu mezarlıklar oluşturmuşlardır. Türkistan'da mezarlara balbal ve menhir dikme geleneğini Anadolu'da yaşadıkları yerlere taşımışlar ve bu geleneğin izlerini Kırşehir'de yaşadıkları yerlere de yansıtmışlardır. Türkmenler yaşadıkları yerlerde mezarlıklarını oluşturmuşlardır. Türkmenler öldükten sonra ölülerini defnettikten sonra mezarlarının baş ucuna ve ayak ucuna abidevi doğadan doğal haliyle kesilmiş şeklindeki taşları dikmişlerdir. Mezar taşlarının üzerine kendi boylarına ait tamgaları işlerken, sade ve süslemesiz bırakmışlardır. Kırşehir yöresinde çalışma sırasında elde edilen veriler doğrultusunda Kırşehir ili Kaman ilçesi Çağırkan Köyü Mezarlığı'nda, Kırşehir ili Akpınar ilçesi Merkez Mezarlığı 'nda, Kırşehir ili Kaman ilçesi Savcılıkısla Köyü Mezarlığı 'nda, Kırşehir ili Mucur ilçesi Asmakaradam Köyü Mezarlığı 'nda Türkmen mezarlıkları ve Türkmen Mezar Taşları tespit edilmiştir.

Mevcut literatür değerlendirildiğinde bölgedeki Türkmen yerleşimleri ile ilgili çalışmalar yapılmış olmakla beraber Türkmen mezarlıkları üzerine herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Hatta bölgede yer alan Türkmen mezarlıkları ilk defa bu çalışma ile tespit edilmiştir. Çalışmanın boyutu dikkate alınarak sadece Türkmen mezarlıklarının olduğu alanlar ve genel durumları hakkında bilgiler verilmekle yetinilecektir. Mezarlık alanlarında yer alan mezar taşlarının etraflıca değerlendirilmesi başka bir çalışmanın konusu olarak ele alınacaktır.

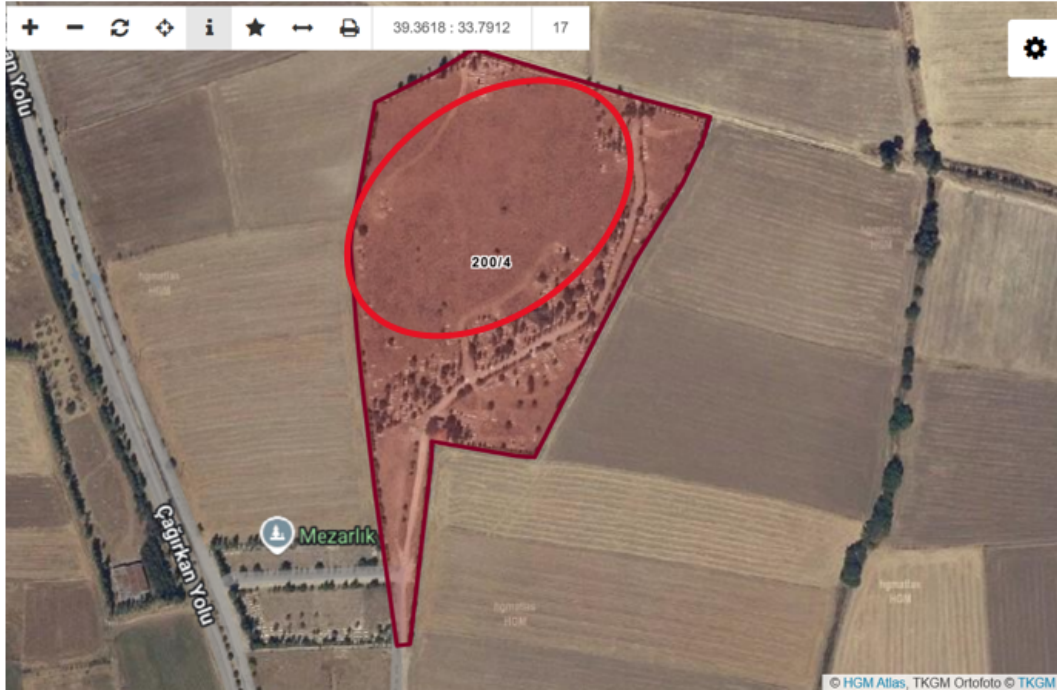
Kırşehir Türkmen Mezarlıkları

Kırşehir yöresinde çalışma sırasında elde edilen veriler doğrultusunda Kırşehir ili Kaman ilçesi Çağırkan Köyü Mezarlığı'nda, Kırşehir ili Akpınar ilçesi Merkez Mezarlığı'nda, Kırşehir ili Kaman ilçesi Savcılıkısla Köyü Mezarlığı'nda, Kırşehir ili Mucur ilçesi Asmakaradam Köyü Mezarlığı'nda Türkmen mezarlıkları tespit edilmiştir.

Kaman İlçesi Çağırkan Köyü Mezarlığı

Çağırkan Köyü, Kırşehir ilinin Kaman ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 1928'den beri aynı adı taşımaktadır. 27 Şubat 1971'de belediye statüsü alarak beldeye çevrilen kasabanın nüfusunun 2000 kişinin altına düşmesi üzerine 2013 yılında sona ermiştir. Köy, Kaman ilçe merkezine 10 km, Kırşehir il merkezine 50 km mesafededir (tr.wikipedia.org). Dulkadirli oymakları arasında adı geçen Çağırkan/ Çağırkanlı, Kırşehir ve yöresinde bulunduğunu, bugün de aynı adı taşıyan Kaman'a bağlı 2109 nüfuslu Çağırkan beldesinde yaşayan insanlarla varlığını sürdürdüğünü görüyoruz (Günşen,1997:38). Çepni Boyuna bağlı Çağırkanlı Aşireti, Kırşehir Kazası Çağırkanlı Karyesi kurucularının bu aşirete bağlı oldukları anlaşılır (Uçakçı, 2020: 702). Çağırkan Köyü Mezarlığı (Fotoğraf 1), Çağırkan Köyü yolu üzerinde Kale Höyük' ün yakınında Ada: 200/ Parsel: 4 numaralı alanda bulunmaktadır. Mezarlığın etrafı taş örgü duvarla çevrilidir. Mezarlığa doğu, kuzey, kuzeydoğu ve güneybatı yönünde açılmış demir kapılardan girilmektedir. Mezarlık içerisinde malzeme deposu bulunmaktadır. Mezarlığa günümüzde de definler yapılmaktadır. 43.689,16 m² alanda bulunan mezarlığın büyük bir kısmı Türkmen Mezar taşları ile doludur. Mezar taşları doğal olarak biçimsiz, süslemesiz, ocaktan çıkarıldığı ve doğada bulunduğu haliyle dikilmiş monoblok taşlardan oluşmaktadır. Mezarın bir baş ucu ve bir ayak ucuna dikilmişlerdir. Taşlar zamanla doğal ve iklimsel nedenlerden dolayı yıkılmışlardır (Fotoğraf 2-3-4-5-6). Çeşitli boyutlarda ve büyüklükte monoblok taşların boyu 100 cm ile 200 cm, eni 30 cm ile 60 cm arasında

değişmektedir. Taş üzerinde zamanla likenler, yosunlar ve paslar oluşmuştur. Taşlar üzerinde tamga veya boy işaretlerine rastlanılmamıştır.

Fotoğraf 1: Çağırkan Köyü Mezarlığı'nın Uydu Görüntüsü (parselsorgu.tkgm.gov.tr)

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM)

Fotoğraf 2: Çağırkan Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 3: Çağırkan Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 4: Çağırkan Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarından Örnekler

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 5: Çağırkan Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarından Örnekler

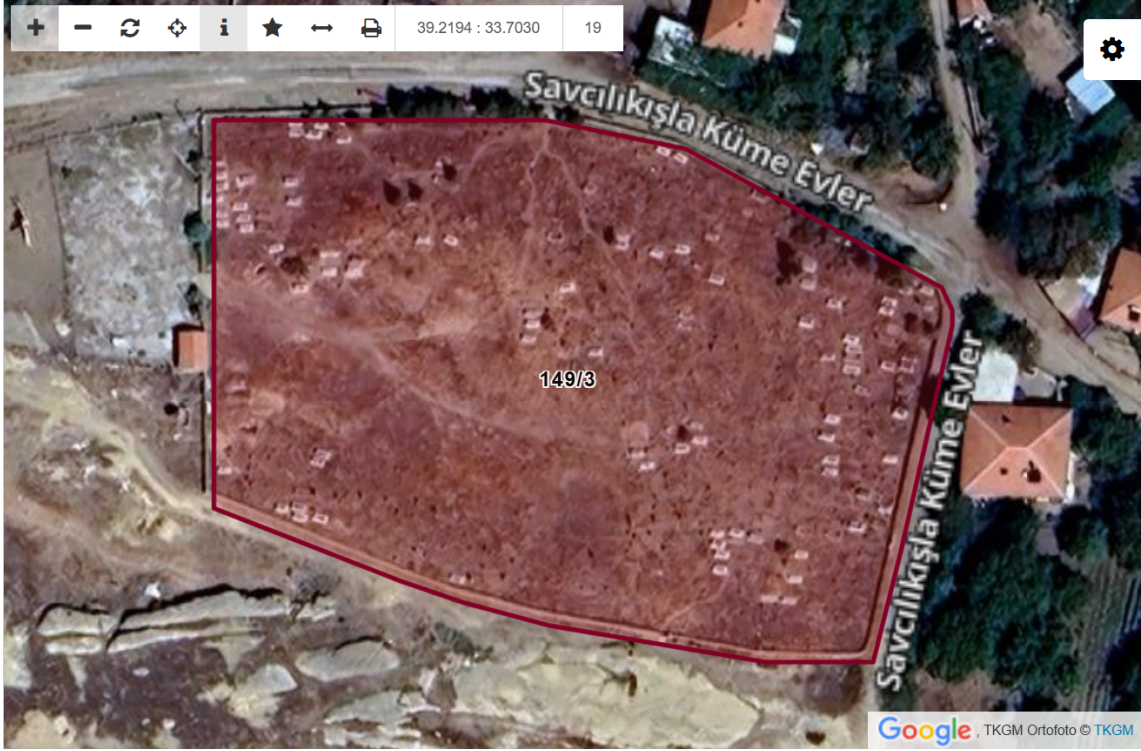
Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 6: Çağırkan Köyü Mezarlığı'ndaki Yıkılmış Türkmen Mezar Taşlarından Örnekler
Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Kırşehir ili Kaman İlçesi Savcılıkışla Köyü Mezarlığı

Savcılıkışla Köyü, Kırşehir ilinin Kaman ilçesine bağlıdır. 1926 yılı kayıtlarında köyün adı Ortaoba olarak geçmektedir. Daha önceleri Savcılı Ağzıbozlu köyüne bağlı bir mahalle iken, 22 Aralık 1952'de köy statüsü kazandı. Köy, Kaman ilçe merkezine 18 km, Kırşehir il merkezine 72 km uzaklıktadır (tr.wikipedia.org). Savcılı adıyla anılan köyleri meydana getirenler Savcılı Türkmen Aşireti mensupturlar. Boynuinceli Cemaatine bağlı olan Savcılı Türkmen Aşireti Anadolu'ya gelmeden önce Gaziantep-Şanlıurfa dolaylarında bulunuyorlar ve Dulkadirli Beyliğine bağlı Halep Türkmenleri arasında yer alıyorlardı. Dulkadirli Beyliği, Osmanlılarca 1515'de yıkılıp 1521'de bir eyalet olarak yine Osmanlılara bağlanınca Savcılı Türkmen Aşireti Osmaniye-Adana-Toroslar yoluyla Karaman Eyaleti'ne ve oradan da 1690 yıllarında Nevşehir'e gelip Nevşehir'in imarında çalışmışlardır. Daha sonra 1727-1730'larda Kırşehir Sancağı' nın boş arazilerine yerleştirilip ilk olarak Savcılıbüyükoba Köyü'nü daha sonra da diğer Savcılı adıyla anılan köyleri meydana getirmişlerdir (Şahin, 2007: 227). Savcılıkışla Köyü Mezarlığı, köyün girişinde Ada: 149/ Parsel: 3 numaralı alanda bulunmaktadır (Fotoğraf 7). Mezarlık alanı 7.488,02 m²'dir. Mezarlığın çevresi taş duvarla çevrilidir. Mezarlığa doğu ve kuzeyinde bulunan demir kapılardan girilmektedir. Mezarlıkta Türkmen mezar taşlarının yanı sıra Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi mezar taşları da görülmektedir. Mezarlığa günümüzde de definler yapılmaktadır. Mezarlık alanındaki Türkmen mezar taşları gri renkli bazalt taşından biçimsiz ocaktan kesildiği ve doğadan çıkarıldığı haliyle dikilmiş taşlardan oluşmaktadır. Bir baş ucuna ve bir ayak ucuna dikilmiş taşlardır. Taşların boyu 30 cm ile 250 cm arasında, eni 20 cm ile 60 cm arasında değişmektedir. Taşlar üzerinde süsleme veya tamga bulunmamaktadır. Taşlar üzerinde iklimsel ve doğal nedenlerden dolayı likenler ve paslar oluşmuştur (Fotoğraf 8-9-10).

Fotoğraf 7: Savcılıkışla Köyü Mezarlığı'nın Uydu Görüntüsü (parselsorgu.tkgm.gov.tr)

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM)

Fotoğraf 8: Kaman- Savcılıkışla Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 9: Kaman- Savcılıkışla Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 10: Kaman- Savcılıkışla Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Kırşehir İli Akpınar ilçesi Merkez Mezarlığı

Akpınar, Kırşehir ilinin bir ilçesidir. Temmuz 1987 tarihinde ilçe olmuştur. Yüzölçümü 528 km², yüksekliği 1.150 metredir. İlçenin 6 mahalle ve 26 köyü bulunmaktadır. Akpınar ilçesi, güneyinde Kırşehir'e, kuzeybatısında Kırıkkale ilinin Keskin ilçesine, batısında Kaman ilçesine ve kuzeydoğusunda Akçakent ilçesine karayolları ile bağlantısı bulunmaktadır (tr.wikipedia.org). Antalya yöresinden göç ederek ilçenin Tek Höyük Mevkiine yerleşen Yörük oğulları, Yozgat dolaylarından göç ederek ilçeye bağlı Eldelekli Köylerine yerleşen İmamoğulları kabilesi diye bilinen birkaç ailenin ticari ve akrabalık ilişkilerinin gelişmesi sonucu şimdiki Akpınar bölgesine yerleşmiş olup, bugüne kadar varlıklarını devam ettirmişlerdir (Şahin, 2007: 178). Akpınar ilçesi Merkez Mezarlığı (Fotoğraf 11), Akpınar Merkez Sadi Erdem Caddesi üzerinde sağlı ve sollu olarak yerleştirilmiş ve Akpınar Piknik Alanı ve Akpınar İlçe Stadı yanında yer almaktadır. Ada: 641/ Parsel: 1, Ada: 641/ Parsel: 1 ve Ada: 611/ Parsel: 20 numaralı alanlarda yer alan Merkez Mezarlığı'nı Sadi Erdem Caddesi ikiye bölmüştür. Birinci bölüme caddeye bakan güneybatı yönündeki demir kapıdan girilir. İkinci bölüme kuzeybatı yönünde caddeye bakan demir kapıdan girilmektedir. Mezarlığın etrafı taş duvarla çevrilmiştir. Mezarlık içerisinde boyu 20 cm ile 100 cm, eni 20 cm ile 50 cm arasında değişen dikili taşlar bulunmaktadır. Türkmen Mezar taşı olarak adlandırdığımız bu taşlar ocaktan kesildiği ve doğal haliyle doğadan getirilmiş ve dikilmiş taşlardan oluşmaktadır. Taşlar günümüzde kimisi yıkılmış halde kimisi toprak altında kalmış vaziyettedir (Fotoğraf 12-13-14). Mezarlıkta Türkmen mezar taşları dışında Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi mezar taşları da görülmektedir. Taşlar üzerinde iklimsel ve doğal nedenlerden dolayı likenler ve paslar oluşmuştur. Günümüzde mezarlığa definler yapılmaktadır.

Fotoğraf 11: Akpınar Merkez Mezarlığı'nın Uydu Görüntüsü (parselsorgu.tkgm.gov.tr)

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM)

Fotoğraf 12: Akpınar Merkez Mezarlığı ve Mezarlıktaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 12: Akpınar Merkez Mezarlığı ve Mezarlıktaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 14: Akpınar Merkez Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Kırşehir İli Mucur ilçesi Asmakaradam Köyü Mezarlığı

Asmakaradam Köyü, Kırşehir ilinin Mucur ilçesine bağlıdır. 1927 yılından beri aynı adla anılmaktadır. Köy, il merkezine 33 km, ilçe merkezine 12 km uzaklıktadır (tr.wikipedia.org). Asmakaradam, Mucur'un en eski köylerinden birisidir. Anadolu'ya ilk gelen Türkler tarafından XIII. yüzyılda kurulmuş veya iskan edilmiştir. Buraya daha sonra 1727- 1730'larda bir grup Karacakurt (Karacayutlu) Türkmen Aşireti mensubu gelerek yerleşmişlerdir (Şahin, 2006: 69). Asmakaradam Köyü Mezarlığı (Fotoğraf 15), köyün girişinde Ada: 172/ Parsel: 7 numaralı alanda Köyiçi Mevkii' nde bulunmaktadır. Mezarlığın alanı 15.529,76 m²'dir. Mezarlığı etrafı briket duvarla çevrilidir. Mezarlığa güneydoğuda bulunan demir kapıdan girilmektedir. Mezar taşları bölgede bulunan kayadan kesilerek oluşturulmuştur. Mezarlar baş ucu ve ayak ucuna dikilmiş taşlardan oluştuğu gibi baş ucu şahidesi, ayak ucu şahidesi ve güney ile kuzey yan taşları olan Türkmen mezar taşları da bulunmaktadır. Taşlar doğal haliyle olduğu gibi burada silindirik, kare ve başlıklı haliyle şekillendirilmiş ve düzgün kesilmiş blok kayalara da rastlanmaktadır. Taşlar üzerinde süsleme ve tamgalara rastlanmamıştır. Sadece bir mezar taşının baş şahidesi üzerinde Osmanlıca harflerle yazılmış H.1261/ M.1845 tarihi yer almaktadır. Mezarlıktaki taşların boyu 30 cm ile 100 cm arasında, eni 20 cm ile 60 cm arasında değişmektedir (Fotoğraf 16-17-18-19). Taşlar yıkılmış ve toprağında altında kalmıştır. Taşlar, taşın cinsinden, iklimsel ve doğal nedenlerden dolayı yer yer erimiştir. Mezarlığa günümüzde de definler yapılmaktadır.

Fotoğraf 15: Asmakaradam Köyü Mezarlığı'nın Uydu Görüntüsü (parselsorgu.tkgm.gov.tr)

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM)

Fotoğraf 16: Mucur- Asmakaradam Köyü Mezarlığı ve Mezarlıktaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 17: Mucur- Asmakaradam Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarının Genel Görünüşü

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 18: Asmakaradam Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarından Örnekler

Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Fotoğraf 19: Asmakaradam Köyü Mezarlığı'ndaki Türkmen Mezar Taşlarından Örnekler
Kaynak: Hikmet KARAASLAN

Değerlendirme ve Sonuç

XI. yüzyılla birlikte Anadolu coğrafyası yoğun bir şekilde Türkmen taifelerinin yeni yurt arayışları ve iskanına sahne olmuştur. Bu göç süreci özellikle doğuda zuhur eden Moğol baskısı sonrası artmış ve Anadolu coğrafyası önemli bir Türkmen nüfusa ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Zamanla iskana tabi tutulan bu topluluklar kendi kültürel yaşantıları doğrultusunda bu bölgeleri şekillendirmişlerdir. Özellikle kırsal bölgelere yerleşen Türkmen taifeleri hem buraların şenlenmesini hem de Türkleşmesini sağlamışlardır. Türkmen toplulukları kendi ölüm adetleri doğrultusunda yerleşim yerlerinin dışında genellikle tepelik alanlarda geniş mezarlık alanları oluşturmuşlardır. Kent mezarlıklarından farklı olarak daha basit tarzlarda kurulmuş mezarların bulunduğu bu mezarlık alanlarındaki mezar taşları dikkate alındığında kadim Türk mezar ve mezar taşı dikme geleneklerinin devam ettirildiği anlaşılmaktadır.

Kırşehir'de tespit edilen Türkmen mezarlıklarının yerleşim yerlerinin girişinde ya da çıkışında konumlandırıldıkları tespit edilmiştir. Günümüzde defin ilmelerinin devam ettiği mezarlıkların etrafı duvar veya tel örgü ile çevrilidir. Kırşehir'de bulunan Türkmen mezar taşları malzemesi ocaktan çıkarıldığı ve doğada bulunduğu haliyle yörede bulunan küfeki taşı, kireç taşı, gri renkli bazalt taşı ve kaya cinsi malzemelerden oluşmaktadır. Mezar taşları genelde tek şahide veya baş ve ayak şahidesi şeklinde dikilmiş monoblok taşlardır. Mezarın kuzey ve güney yan taşı olan mezarlar nadir olarak görülür. Çağırkan Köyü Mezarlığı'nda, Akpınar ilçesi Merkez Mezarlığı'nda ve Savcılıkışla Köyü Mezarlığı'nda bulunan mezarlar baş ucu ve ayak ucu taşlarından oluşmaktadır. Sadece Asmakaradam Köyü Mezarlığı'nda güney ve kuzey yan taşları olan Türkmen mezar taşları bulunmaktadır. Asmakaradam Köyü Mezarlığı'nda diğer mezarlıklardan farklı olarak silindirik, kare ve başlıklı haliyle şekillendirilmiş ve düzgün kesilmiş monoblok kayadan yapılan mezar taşlarına da rastlanmaktadır. Taşların ölçüleri; boyu 30 cm ile 200 cm arasında, eni 20 cm ile 60 cm arasında değişmektedir. Daha önce Anadolu Türkmen mezarlıkları ve mezar taşları üzerine yapılan çalışmalarda çoğunlukla figürlü ve tamgalı Türkmen mezar taşları ele alınmıştır. Kırşehir'de bulunan mezar taşları ise figürsüz ve tamgasız mezar taşları oldukları tespit edilmiştir. Mezar taşları süslemesiz, olduğu gibi dikilmişlerdir. Sadece Asmakaradam Köyü Mezarlığı içerisinde bulunan Osmanlıca rakamlarla kazınmış H.1261/M.1845 tarihli bir Türkmen mezar taşı bulunmaktadır. Mezarlıklarda bulunan Türkmen mezar taşları kaderine terkedilmiş, yıkılmış, toprağa gömülmüş ve yeri gelince de mezarlıklardan sökülerek çevre köylerde çevre duvarı ve bina inşaatı sırasında inşaat malzemesi olarak da

kullanılmışlardır. Mezarlıklarda bulunan Türkmen mezar taşları doğal ve iklimsel nedenlerden dolayı üzerlerinde yoğun şekilde liken ve pas tabakası ile kaplanmış ve yer yer taşlarda erime ve dağılmalar görülmektedir. Türkmen mezarlıkları ve mezar taşları bakımsız vaziyette bırakılmış ve mezar taşlarına gereken değer verilmemiştir. Taşınmaz kültürel mirasımız olan Türkmen mezarlıkları ve mezar taşları koruma altına alınmalı ve gelecek kuşaklara aktarılmalıdır. Gelecek nesil Türkmenlerin bıraktıkları Türkmen mezar taşlarından haberdar edilmeli ve bilinçli bir nesil yetiştirilmelidir. Türkmen mezar taşları üzerine yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Yapılan çalışmaların sayısı artırılıp sanat tarihi literatürüne ve bilim dünyasına kazandırılmalıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Akarsu, B. M. ve Akarsu, S. (2022). Afyonkarahisar Figürlü Türkmen Mezar Taşlarında Dini Motifler, XVIII. Türk Tarih Kongresi, 1-5 Ekim 2018, Ankara, C: I [Arkeoloji Roma ve Bizans Tarihi ve Medeniyeti Sanat Tarihi], Ankara. ss: 31-54.

Bozkurt, N. (2004). Mezarlık, Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, XXIX:519-522. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.

Cilacı, O. (1999). Türbe-Mezar Ziyaretlerinde Görülen Hurafeler ve Çözümleri, Geçmişten Günümüze Mezarlık Kültürü ve İnsan Hayatına Etkileri Sempozyumu, 18-20 Aralık 1998 AKSM İstanbul: İstanbul. ss: 343-351.

Dulkadiroğlu, A. (2002). *Dünden Bugüne Dulkadiroğulları: Kırşehir ve Yöresinin Kavmi Yapısı*. Ankara. Çetin Ofset Matbaacılık.

Eroğlu, E. F. (2017). Beşkaza Yöresi Yörük-Türkmen Mezar Taşları ve Damgaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.

Günşen, A. (1997). *Anadolu'nun Türkleşmesi Sürecinde Türk Soy, Boy, Oymak ve Cemâatleri ile Kırşehir*. İstanbul: Ahilik Araştırma ve Kültür Vakfı Yayınları.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87a%C4%9F%C4%B1rkan,Kaman> [Erişim Tarihi: 30.07.2025].

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/39.361629774446946/33.792527494541204> [Erişim Tarihi:22.07.2025].

https://tr.wikipedia.org/wiki/Savc%C4%B1%C4%B1k%C4%B1%C5%9Fla,_Kaman [Erişim Tarihi: 31.07.2025].

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/39.21904994954334/33.70313043374758> [Erişim Tarihi: 22.07.2025].

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Akp%C4%B1nar> [Erişim Tarihi: 07.08.2025].

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/39.44801230132994/33.97371768951417> [Erişim Tarihi: 24.05.2025].

https://tr.wikipedia.org/wiki/Asmakaradam,_Mucur [Erişim Tarihi: 05.08.2025].

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/38.99129089562428/34.45658504962922> [Erişim Tarihi: 05.08.2025].

Seyirci, M. ve Topbaş, A. (1985). *Afyonkarahisar Yöresi Türkmen Mezar Taşları*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Şahin, H. (2006). *Geçmişten Bugüne Mucur ve Köyleri*. Ankara.

Şahin, H. (2007). *Geçmişten Günümüze Kırşehir*. Ankara: Sarıyıldız Basımevi.

Şener, İ. (1999). Türk Edebiyatında Ölüm Mezar Fena ve Beka Temaları, Geçmişten Günümüze Mezarlık Kültürü ve İnsan Hayatına Etkileri Sempozyumu Bildirileri, 18-20 Aralık 1998 AKSM İstanbul. İstanbul. ss:377-394.

Tarım, C. H. (1938). *Kırşehir Tarihi*. Kırşehir, Kırşehir Vilayet Matbaası.

Uçakçı, İ. (2020). *Çorum, Yozgat, Kırşehir, Kırıkkale, Çankırı Yöresinde Oğuz Boyları: Aşiret- Oymak- Cemaatler- Şecere Kitabı*. İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları.